

IMPLICAȚIILE ECLESIOLOGICE DEZBĂTUTE ÎN CADRUL CONFERINȚELOR TEOLOGICE INTERCONFESIONALE

Pr. Lect univ. Dr. Gheorghe ISTODOR

Introducere

Unitatea Bisericii a reprezentat totdeauna o prioritate pentru ortodoxie, în general, și pentru ortodoxia românească, în special. Așa se face că Biserica Ortodoxă Română a fost deschisă dintru început mișcării ecumenice, prin accentuarea dialogului și prin efortul continuu de a ajuta confesiunile creștine desprinde din sânul Ortodoxiei să înțeleagă și să conștientizeze ceea ce au pierdut prin diferitele schisme și, ca o desăvârșire a acestui efort, să-și dorească recuperarea acestora și implicit re-integrarea în cadrul Ortodoxiei. Așa se explică încurajarea pe care Ortodoxia românească a oferit-o conferințelor ecumenice inter – teologice ce au dezbătut de-a lungul timpului problemele eclesiale stringente. Ne vom ocupa în studiul nostru de două teme importante eclesiolgice și nădăjduim să putem înțelege demersul Bisericii Ortodoxe și spiritul vremurilor respective.

I. Comunitatea conciliară

Idea de conciliaritate și comuniune conciliară a fost pusă în discuție de către Adunarea generală CEB de la New Delhi (1961), dezbătută la Uppsala (1968) și precizată la Nairobi (1975). Acest concept al unității a cunoscut, așadar, o evoluție semantică doctrinară cu fiecare Adunare generală a CEB.

Urmând mandatul încredințat Bisericii la cea de-a V-a Adunare generală de la Nairobi, prin care se cerea să se întreprindă cu grijă un studiu și o evaluare a noțiunii de „Comunitate conciliară”, ca definiție a unității Bisericii, reprezentanții Ortodoxiei românești au găsit de cuviință să analizeze acest concept în cadrul Conferințelor teologice interconfesionale.

Astfel, în referatul susținut cu prilejul celei de-a 27-a Conferințe interconfesionale (București 11 mai 1976), în cadrul secției a II-a, Pr. Conf. Dr. Dumitru Popescu, rezumând concluziile de la Nairobi, se exprima astfel: „Biserica una trebuie să fie înfățișată ca o comunitate conciliară de Biserici locale, autentic unite între ele. În această comunitate conciliară, fiecare Biserică locală posedă în comuniune cu celelalte plenitudinea catolicității și mărturisește aceeași credință apostolică. Ea recunoaște deci că celelalte Biserici fac parte din aceeași Biserică a lui Hristos și că inspirația lor emană din același Duh. Bisericile sunt legate între ele

prin același Botez și aceeași Euharistie; ele își recunosc reciproc membri și ministriile. Ele sunt unite prin angajamentul comun, pe care și le-au asumat în a mărturisi Evanghelia lui Hristos, asigurând proclamarea ei și slujirea lumii. În acest scop, diferitele Biserici caută să mențină relații solide și dinamice cu celelalte Biserici, în cadrul reuniunilor conciliare, convocate după exigențele împlinirii vocației lor comune.¹”

După cum putem observa, conceptul de „comunitate conciliară” comportă implicații doctrinare și eclesiologice foarte serioase. Pr. Prof. D. Popescu identifică și prezintă elementele definitorii ale comunității conciliare astfel:

- recunoașterea reciprocă de către Biserici a membrilor și ministeriilor lor, pe baza mărturisirii aceleiași credințe apostolice, realizată prin convergența și reconcilierea punctelor de vedere divergente în acorduri doctrinare;
- unitatea organică, întemeiată pe o nouă identitate eclesială globală;
- reuniunile conciliare, locale și internaționale, ca forme de exprimare a unității vizibile a Bisericilor în comunitatea conciliară; realizarea conciliarității va da astfel posibilitatea Bisericilor să slujească omul, societatea și lumea întregă.

Este adevărat faptul că realizarea comunității conciliare implică realizarea unui acord prealabil în credință, prin convergența și reconcilierea punctelor doctrinare, însă prețul plătit pentru obținerea noii identități eclesiale globale – renunțarea la propria identitate eclesială, confesională – este prea mare. Convergența doctrinară obținută prin concilierea punctelor și doctrinelor mai mult sau mai puțin opuse duce, inevitabil, la relativizarea credinței și a învățaturii apostolice, la relativizarea Bisericilor care au păstrat nealterată Revelația dumnezeiască, care au rămas credincioase tradiției apostolice și dovedesc această succesiune de învățătură și har.

De aceea reconcilierea dorită nu trebuie încercată prin convergența punctelor doctrinare opuse sau contradictorii, ci prin aderarea tuturor Bisericilor spre unitatea adevărului de credință proprie Bisericii Apostolice și patristice, una și neîmpărțită. De altfel, o unitate în care unele Biserici sunt indiferente la o parte din învățătura apostolică, altele la o altă parte, iar grupuri apreciabile de teologi și creștini la toată această învățătură, nu ar fi o unitate reală. „Biserica Ortodoxă consideră că unitatea creștină nu trebuie să conducă la descoperirea sau la obținerea unei noi identități, ci la ceea ce Bisericile regăsesc în ele din identitatea Bisericii apostolice.”² Acesta este motivul pentru care Ortodoxia urmărește în ecumenism, în primul rând, integrarea tuturor Bisericilor în unitatea învățaturii apostolice mărturisite în Biserica nedivizată de la început. Punctul de reper rămâne astfel Biserica primară, privită și apreciată în apostolicitatea ei integrală, credința și învățătura apostolică, episcopat sacramental și Taine³.

Aceeași problemă – comunitatea conciliară – a fost pusă în discuția și la următoarea Conferință interconfesională, a 28-a, desfășurată la Sibiu, pe 28 octombrie 1976; referatul principal, *Comunitatea conciliară în Mișcarea Ecumenică și pozițiile*

¹ Pr. Conf. Dr. Dumitru Popescu, *Comunitatea conciliară*, referat principal în DCTI, București, 11 mai 1976, p. 23

² *Ibidem*, p. 17.

³ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „Coordonatele ecumenismului din punct de vedere ortodox”, în revista „Ort.”, anul XIX (1967), nr. 4, p. 513.

Bisericilor din țara noastră a fost susținut de Diac. Prof. Constantin Voicu de la Institutul Teologic Ortodox din Sibiu. Acesta a acceptat provocarea de la Nairobi, însă a cercetat-o critic, făcând diferența precisă între ceea ce poate fi o comunitate conciliară și ceea ce este de fapt în lumea creștină de azi⁴. În vederea realizării unității, se pretinde ca diferitele Biserici să-și abandoneze identitatea lor tradițională și să se integreze în cadrul larg al identității globale. Adunarea de la Nairobi a subliniat faptul că unirea organică într-un singur trup a denominațiilor separate implică un fel de moarte care amenință identitatea confesională a membrilor săi, dar este „o moarte care le permite să dobândească o viață mai plină.” Prin urmare, nu este nicidecum vorba despre descoperirea identității genuine a Bisericii, ci de adoptarea unui noi identități, convenționale, globale; într-un cuvânt, o identitate prin reconcilierea părților. Dacă se ajunge la stabilirea doctrinei pe cale convergentă, convențională este logic ca și identitatea Bisericii să fie stabilită tot convențional. Aici apare însă problema că adevărul divin revelat, încredințat de Mântuitorul Hristos Bisericii Sale, NU este dependent de subiectivitatea umană; adevărul de credință rămâne neschimbabil, purtând pecetea obiectivității absolute. Persistența Bisericii, în mod neabătut, pe calea credinței, învățaturii și tradiției apostolice integrale – prin călăuzirea Sfântului Duh – îi asigură acea identitate care nu se schimbă de la o epocă la alta. Căci Duhul Sfânt nu este dependent de subiectivitatea umană, ca Biserica să-și schimbe identitatea după oameni și epoci, ci rămâne strâns legat de obiectivitatea lui Hristos.

Duhul Sfânt umple permanent Biserica cu energiile Sale sfințitoare necreate, ținând-o legată astfel permanent de Hristos și făcându-L mereu prezent pe Hristos în comunitatea creștină care este Biserica. Duhul Sfânt pătrunde până în cele mai tainice fibre ale Bisericii, fără a se identifica cu ea, după cum afirmă și Sf. Irineu: „unde este Biserica este și Duhul lui Dumnezeu și unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este Biserica și tot harul.”⁵ Tocmai relația strânsă între obiectivitatea Duhului Sfânt și obiectivitatea adevărului de credință asigură Bisericii identitatea ei continuă. De aceea, Biserica nu-și poate transforma identitatea în funcție de condițiile socio-temporale; ea are menirea de a-i preface continuu pe oameni prin har, înălțându-i pe calea desăvârșirii spre asemănarea cu Dumnezeu.

Identitatea Bisericii rămâne peste veacuri aceeași, fiindcă identic rămâne și Duhul Sfânt și Hristos. Dacă Biserica și-ar schimba identitatea în timp, ar însemna că și Hristos, și Duhul Sfânt să-și schimbe identitatea. Succesiunea apostolică însă, garanția prezenței și lucrării lui Hristos prin Duhul Sfânt în Biserică, îi conferă acesteia posibilitatea păstrării unei identități obiective, neschimbabile.

Se impune, așadar, să fim foarte atenți cu soluțiile care ni se propun. O definiție a comunității conciliare a existat, se pare, chiar înainte de Adunarea de la Nairobi.

Colocviul de la Salamanca (martie 1973), referindu-se la acest aspect, menționa: „Biserica cea una trebuie să fie înfățișată ca o comunitate conciliară de Biserici locale autentic unite, în care fiecare dintre ele posedă plenitudinea catolicității în

⁴ Diac. Prof. C. Voicu, „Comunitatea conciliară în Mișcarea Ecumenică și poziția Bisericilor creștine din țara noastră”, referat principal al Conferinței Interconfesionale Sibiu 28 octombrie 1976 apud † Antonie Plămădeală, „Ca toți să fie una”, p. 310.

⁵ Sf. Irineu, „Adversus Haereses”, P.G. VIII, col. 1966.

comuniune cu celelalte. De asemenea, Biserica locală recunoaște că celelalte Biserici fac parte din aceeași Biserică a lui Hristos și că inspirația lor provine de la același Duh.”⁶ Se poate lesne observa că formularea de față a fost preluată, în mare parte, și completată la Nairobi. Analizând puțin această formulare, e firesc să ne întrebăm ce anume definește comunitatea conciliară sau Biserica? Nu cumva este vorba de un subrefugiu menit să ducă, prin formule echivoce, la o unitate grăbită? Nu cumva ascunde capcane?

Este adevărat că Biserica Ortodoxă recunoaște că celelalte Biserici fac parte din aceeași Biserică a lui Hristos, însă numai în măsura în care mărturisesc aceeași învățătură; de aceea suntem angajați în ecumenism: să redescoperim învățătura apostolică, primară. Bisericile ortodoxe locale, de pildă, nu mai au nevoie să declare că se recunosc reciproc. E de la sine înțeles; cu celelalte nu este același lucru. Vrem un dialog teologic clar, nu unul de subrefugiu, pentru că vrem ecumenism adevărat.

Ca ortodocși, ne întrebăm: recunosc oare toate Bisericile locale cele șapte Sinoade Ecumenice? Acestea sunt expresia cea mai fidelă a conciliarității; și apoi, recunosc principiul ierarhiei și al sinodalității, ca instrument de organizare și conducere a Bisericii? Căci și acestea dau caracterul conciliar al Bisericii. Ce am putea înțelege prin *autentic unite*?

Știm că „unitatea plenară” se manifestă în intercomuniune. Noi însă condiționăm intercomuniunea de acordul total asupra dogmelor credinței, stadiu la care, din păcate, nu s-a ajuns. De asemenea, un Sinod Ecumenic, ca manifestare vizibilă a comunității conciliare, este irealizabil, cel puțin deocamdată, la nivel pancreștin.

Chiar și intervențiile din partea celorlalte Biserici participante la conferință au evidențiat, în general, aceleași probleme; în expunerea sa, *Comunitatea conciliară interpretată de Mișcarea Ecumenică în lumina teologiei reformate*, Prof. Christoph Klein a recunoscut faptul că la Nairobi s-a mutat accentul de pe conciliu – considerat un fapt cu foarte puțini sorți de izbândă pe noțiunea de „comunitate conciliară” – considerată mai accesibilă, cel puțin pentru moment. Nimic rău în asta – a subliniat profesorul – dacă am găsi implicate în noțiunea de comunitate conciliară aceeași credință, aceeași mărturisire, aceeași slujire și, în fine, „comuniunea euharistică.” Iată un punct de vedere apropiat celui ortodox. Chiar și protestanții se pronunță împotriva unei concilieri exterioare, euforice, lipsite de substanță.

Un punct de vedere romano-catolic nu a fost exprimat, întrucât reprezentanții Institutului de la Alba-Iulia au avut doar statutul de observatori, neparticipând la dezbateri; ar fi însă potrivit și credem interesant să amintim poziția pe care a adoptat-o Vaticanul în mai 1976 la Moscova, în cadrul unei întâlniri organizate de CBE. În documentul emis de Secretariatul pentru unitate, Vaticanul definea comunitatea conciliară drept comuniune plenară a Bisericilor locale între ele cu Papa; pentru această comuniune plenară este însă nevoie de o mărturisire de credință comună, de celebrarea comună a Tainelor, de exercitarea recunoscută a preoției și de recunoașterea sinoadelor anterioare. Din cele afirmate mai sus am înțeles că, din punct de vedere catolic, „comuniunea conciliară” este doar cea în deplin acord cu

⁶ † Antonie Plămădeală, „Ca toți să fie una”, p. 300.

papa, cea romano-catolică. Acest punct de vedere, în spiritul hotărârilor de la Conciliul Vatican II, nu este o noutate și n-ar trebui să ne mire...⁷.

Avem, iată, o privire de ansamblu, triconfesională asupra problemei conciliarității. Am văzut care sunt argumentele pro și contra, diferența între ceea ce este și ceea ce ar trebui să fie comunitatea conciliară. Pr. Prof. I. Ică, în intervenția sa, a adoptat o poziție mai puțin intransigentă: nu trebuie să ne dezicem de această noțiune, ci să o completăm, să-i precizăm clar însemnătatea și implicațiile.

Alte aspecte, legate de aceeași problemă, au fost dezbătute în cadrul lucrărilor *Conferinței interconfesionale desfășurate la Sibiu, între 18-19 mai 1978* (a 31-a). În referatele susținute, în care s-a făcut un bilanț al activității CEB la 30 de ani de activitate, Pr. Prof. D. Popescu, respectiv Pr. Prof. Ioan Ică au readus în prim plan ideea „comunității conciliare”, considerată a fi insuficient elaborată încă de la Nairobi și necesitând clarificări esențiale. Problema pe care o ridică, de această dată, conceptul de „comunitate conciliară” constă în caracterul contradictoriu în care este prezentată și interpretată. Pe de o parte, se spune că această comunitate conciliară trebuie privită ca un scop, ca un obiectiv de atins într-un viitor nedeterminat, iar pe de altă parte, ca pe o cale de urmat în prezent. Cu alte cuvinte, conciliaritatea trebuie înțeleasă atât ca unitate plenară a Bisericilor care urmează să se realizeze în perspectiva unui viitor îndepărtat, cât și ca o unitate incipientă a Bisericilor în prezent, susceptibilă de amplificare progresivă. „Aceste două măsuri de redresare a unității – precizează Pr. Prof. D. Popescu, citând recomandarea de la Nairobi – nu trebuie să se opună, ci să se completeze reciproc.”⁸ Dar – se întreabă firesc – este vorba într-adevăr de două moduri complementare de realizare a unității Bisericii?

Dacă această comunitate conciliară este înțeleasă ca scop, ea nu mai poate fi interpretată ca o cale; dacă este interpretată ca o cale, cine ar putea oferi garanția că realizarea unității plenare nu va fi proiectată în negura unui viitor nedeterminat, expedit în eshaton? S-ar părea, așadar, că aceste două moduri de interpretare a comunității conciliare sunt mai degrabă opuse, decât complementare.

O altă *contradicție*, descoperită de Pr. Prof. D. Popescu, vizează relația dintre aspectul universal și cel local al unității eclesiale. Pe de o parte, conceptul conciliarității recomandă ca Biserica să se înrădăcineze în contextul social și cultural al celor către care este trimisă, iar pe de alta pretinde ca Bisericele care s-au recunoscut reciproc prin reconcilierea părților să-și abandoneze identitatea lor națională, tradițională și să se integreze în cadrul larg al identității globale. Este vorba, așadar, după cum am mai afirmat anterior, nu de redescoperirea identității primare a Bisericii, ci de abandonarea identității confesionale proprii, în paralel cu dobândirea unei alte identități, realizată prin convergența și reconcilierea părților. Consecința firească, provocată de conceptul de conciliaritate astfel înțeles, se vedește în reacția firească a Bisericilor, care au început, în ultima vreme, să-și afirme tot mai insistent propria identitate confesională, fiecare pretinzând că este singura

⁷ *Ibidem*, p. 303.

⁸ Pr. Conf. Dr. Dumitru Popescu, „Consiliul Ecumenic al Bisericilor la 30 de ani de la înființare și contribuția cultelor din România la activitatea lui”, referat în DCTI, Sibiu, 18-19 mai 1978, pp. 538-539.

adevărată. Conceptul de comunitate conciliară oscilează astfel între două tendințe opuse (între unitate organică și pluralism eclesial), ce fac practic imposibilă desoperirea unei identități între aspectul local și cel universal al unității Bisericii.

Completările ulterioare au privit obiectiv noțiunea conciliarității, evidențiind atât părțile ei meritorii, cât și pe cele inacceptabile.

Excelența Sa Alert Klein, episcop al Bisericii Evanghelice din Sibiu, a evidențiat faptul că ideea diversității reconciliate nu poate fi imaginea cea mai sugestivă a străduinței pentru unitate creștină... poate fi apreciată ca ajutor în procesul de apropiere a Bisericilor, pentru că descrie un drum spre unitate, o cale a întâmpinării vii, a experiențelor spirituale comune, a dialogului teologic. Rămâne un fapt meritoriu, dacă nu cere sacrificarea tradițiilor și a identității confesionale, ci păstrează specificul fiecărei Biserici. Diversitățile nu se schimbă, dar nici nu se păstrează veșnic! Ele își pot pierde însă caracterul despărțitor și se pot împăca, căci unitatea reconciliată nu înseamnă numai coexistență, nici uniformizare, ci unitate în diversitate.

Pr. Prof. Dumitru Stăniloae a insistat, în intervenția sa, asupra *identității eclesiale*, care, odată aprofundată de fiecare Biserică în parte, ar putea contribui la îmbogățirea reciprocă a partenerilor de dialog. „Ce facem cu identitatea? – întreba retoric distinsul teolog – pentru că s-a emis ideea că ar trebui să ne pierdem identitatea proprie confesională, pentru o identitate globală. Toți au militat pentru păstrarea unității proprii. Dar atunci cum putem ajunge la unitate? Fiecare Biserică crede că posedă absolutul despre Hristos. Am totul în formulele mele, în exprimările mele. În același timp, simt, dacă altul vede pe Hristos altfel decât mine, că totuși e ceva care mie îmi lipsește. Și atunci nu cumva trebuie să încadrez ce are altul în ceea ce am eu? Dar cum aş părăsi atunci formulele mele, căci trebuie să le păstrez și pe acelea? Cum să mă împac cu aceste două lucruri”⁹. Iar răspunsul ni-l dă tot el: trebuie să aprofundăm formulele proprii, pentru că în ele găsim înțelesurile celorlalți, înțelesurile totale, multiple; astfel o să rămânem la formulele noastre și o să ne înțelegem perfect și cu ceilalți. Un fel de pluralism de formule, dar o identitate de înțelesuri, vor aduce, poate în timp, la o identitate în exprimare.

Am văzut, așadar, cum este privită comunitatea conciliară, recomandată ca metodă de realizare a unității eclesiale vizibile la Nairobi. Conceptul în sine comportă multe implicații; s-au formulat în cele trei Conferințe interconfesionale, pe care le-am adus în discuție, diverse opinii; unul este conceptul catolic de conciliaritate, altul cel protestant, altul cel ortodox și altul este conceptul ecumenist.

Ceea ce putem accepta, deocamdată, este faptul că ne putem considera toți într-o *perioadă reconciliară*, într-o *devenire conciliară*, într-o *căutare conciliară*. În stadiul actual putem fi de acord, mai degrabă, cu noțiunea de comunitate consiliară, ca stare de speranță, de dorință, de dialog, de căutare comună și de deschidere. Într-un cuvânt, am putea defini perioada actuală, o perioadă de consiliu spre consiliu (evenimentul final, care va trebui să se înscrie în condițiile Tradiției Sinoadelor Bisericii, din perioada nedespărțirii).

În finalul acestui capitol se impun câteva întrebări, cărora încercăm să le și răspundem, pe cât posibil:

⁹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „Identitatea eclesială”, DCTI, București, p. 561.

- Este Conciliul Ecumenic al Bisericilor o Comunitate Conciliară?
- Poate fi Consiliul Ecumenic al Bisericilor un Conciliu?
- Trebuie să definim Biserica, cel puțin în viitor, drept comunitate conciliară?

La prima întrebare răspunsul ar fi următorul: DA, în *sens etimologic*, CEB încearcă o conciliere, însă în *sens teologic*, nu este o comunitate conciliară; tinde spre aceasta.

Răspunsul la următoarea întrebare este, categoric, NU. În primul rând, îi lipsește Mărturisirea de credință comună – caracteristica fundamentală a oricărui sinod sau conciliu. CBE poate fi apreciat, după cum a subliniat și prof. Deschner la Nairobi (1975), ca stare preconciliară. În stadiul actual, CBE este doar comunitate consiliară, fără alte prerogative eclesiologice. Pentru a deveni apt să se transforme în Sinod, și încă ecumenic, CEB trebuie să devină mai întâi Biserică unică, să aibă toate atribuțiile Bisericii, să fie deci spațiu de manifestare a comuniunii euharistice.

Referitor la ultima întrebare – noțiunea de comunitate consiliară nu definește suficient Biserica, nici acum, nici în perspectivă. Conciliile sau Sinoadele Ecumenice au fost doar instrumente, prin care s-a exprimat doctrina Bisericii, în funcție de cerințele vremii (erezii, schisme etc). Nici un conciliu nu a exprimat în toate aspectele ei Biserica; nu sinodul condiționează existența Bisericii, ci invers. Mai mult chiar, între Cincizecime și Sinodul Apostolic din Ierusalim (anul 50), Biserica a existat și fără conciliu; avea, chiar și fără acesta, atributul catolicității și nu-i era neapărat necesar cel al conciliarității pentru a exista.

Dacă ar fi să privim în viitor, la găsirea unor soluții și formule viabile, credința, nădejdea și dragostea trebuie să ne determine să ne declarăm deschiși spre unitate. Credem în profetia unității – formula există, trebuie redescoperită. Speranța ne încurajează că vom găsi drumul comun; de altfel, am și numit conciliaritatea actuală „stare de speranță.” Dragostea, la rândul ei, ne va descoperi vocația unității, încununându-ne strădania reciprocă.

Atunci, se pare, nu vom mai avea trebuință de noțiuni, precum „Conciliaritate” sau „Comunitate conciliară”, pentru a face din ele un deziderat. Atunci vom fi cu toții o Biserică.¹⁰

II. Comuniune și intercomuniune

Conferința teologică interconfesională, desfășurată la București în 25 februarie 1975 (a 25-a), a avut ca temă *Comuniunea și intercomuniunea*; două referate au aprofundat problema în discuție, unul întocmit de un teolog protestant reformat, Prof. Gereb Pall, de la Institutul teologic protestant unic din Cluj-Napoca, iar celălalt, de către un teolog ortodox, Diac. Conf. Ioan Ică de la Institutul Teologic Ortodox din Sibiu. Aceștia li s-a adăugat un al treilea referat, *Însușirile și limitele Bisericii*, susținut de Pr. Prof. Ștefan Alexe de la Institutul Teologic Ortodox din București.

Comuniunea euharistică este a Bisericii, la ea având acces doar cei care aparțin acesteia – iată ideea susținută, în egală măsură, de ortodocși și protestanți.

¹⁰ † Antonie Plămădeală, „Ca toți să fie una”, pp. 366-367.

Din bunurile duhovnicești ale Euharistiei nu ne putem împărtăși în mod individual, ci în comunitate, cu Hristos-Capul și Domnul unicei Biserici, Care ne hrănește cu El Însuși în „Cina Domnului.” Conform textului din I Cor. 10, 16-17: „că o pâine, un trup suntem cei mulți, căci toți ne împărtășim dintr-o pâine”, înțelegem că noi, împărtășindu-ne din unica pâine, aparținem unicului Său trup – Biserica. Urmarea lui Hristos izvorăște, așadar, din Sfânta Euharistie, expresia sublimă a dragostei Sale, din care ne împărtășim la masa Domnului, în Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească.

În referatul său, Prof. Gereb Pall a evidențiat, dintru început, sensul noțiunii de comuniune; pe de o parte, comuniunea cu Hristos la „masa Domnului”, iar pe de altă parte comuniunea credincioșilor între ei. Cina Domnului este, astfel, comuniune în prezent cu Mântuitorul Hristos, dar, în același timp, este previziune plină de speranță spre viitoarea comuniune perfectă în Împărăția lui Dumnezeu; cu acest dar dublu ne împărtășește Hristos pe drumul pe care trebuie să pășim în prezența Sa, până la revenirea Lui. Iar comuniunea cu Hristos în Cina Domnului se săvârșește prin puterea și lucrarea tainică a Sfântului Duh; nu se bazează pe puterile noastre umane, ci pe dragostea lui Hristos, din care ne și împărtășim. Din această cauză și Fer. Augustin numește Cina Domnului *signum unitatis* și *vinculum caritatis*.¹¹

În continuare, profesorul a făcut referire la teologia lui Calvin, susținând chiar că acesta vorbește despre prezența reală a lui Hristos în Euharistie și despre unirea reală a celui ce se împărtășește din Cina Domnului cu Hristos; în Cina Domnului, prin chipul pâinii și al vinului ni se împărtășește Hristos în mod real. Trupul și Sângele Său în „care S-a smerit, ascultător făcându-Se până la moarte” (Filip. 2, 8) ne fac părtași ascultării Lui, părtași ai ființei Sale, îndreptățindu-ne să ne împărtășim „ÎN” toate bunurile Sale. Calvin numește pâinea și vinul din Euharistie, *chezășie*, *sigiliu* și *semn*, pe care Hristos le întrebuintează în mod liber, ca prin aceste mijloace, cu lucrarea Sfântului Duh, să ne împărtășim în realitate „ÎN” El; „deși semnul este altceva decât realitatea semnificată – a specificat referentul – acestea sunt în unitate tainică, în legătură sacramentală unul cu altul, încât semnul nu numai înfățișează, ci comunică în mod real cele semnificate și, prin urmare, denumirea acestora i se cuvine și semnului.”¹²

Din comuniunea euharistică decurge, în mod logic, organic și comuniunea creștinilor între ei; Cina Domnului e una singură, ca și Biserica. De aici derivă și greutatea teologică a problemei, vizând intercomuniunea, adică practicarea comuniunii euharistice între diversele Biserici despărțite.

Prof. Gereb Pall, citându-l pe teologul grec *Nikos A. Nissiotis*, a afirmat clar că însuși termenul *intercomuniune* exprimă o situație anormală, o contradicție logică, reală: chiar prefixul „inter” desemnează practic o comuniune între Biserici separate, care rămân, din nefericire, despărțite și după această „intercomuniune”, deoarece comuniunea autentică este posibilă numai în cadrul comuniunii euharistice la altarul *Unicei Biserici*. Unitatea este reală numai acolo unde credincioșii

¹¹ Pr. Dr. Gereb Pall, „Comuniune și intercomuniune”, referat în DCTI, București, 25 februarie 1975, p. 2.

¹² *Ibidem*, p. 3

se împărtășesc în întregime și reciproc din Sfintele Taine, își recunosc hirotonia și își asumă total comuniunea euharistică; dacă lipsesc aceste condiții, intercomuniunea este doar o confuzie regretabilă, care nu ajută cu nimic, îngreunând clarificarea problemei și ducând la un compromis imposibil și fără valoare. „Această intercomuniune ne-ar induce numai în eroare, deoarece ar trezi ideea că este inutil să căutăm în mod serios calea unității, când și fără unitate putem propovădui în comun moartea lui Hristos. Ar fi un lucru superficial și iresponsabil să despărțim problema unității de cea a Euharistiei, adică să practicăm intercomuniunea fără unitate bisericească ... comuniunea bisericească și comuniunea euharistică sunt relații identice, deoarece Euharistia adevărată aparține Bisericii adevărate.”¹³

Referențialul nu este de acord cu concepția relativizării confesionale, ca mod de rezolvare a problemei comuniunii; adepții acestei concepții și-au propus depășirea diferențelor confesionale cu ajutorul comuniunii euharistice – „semnul unității în Hristos, dincolo de toate diferențele.” Opinia sa este însă clară: atâta vreme cât nu se poate ajunge la unitatea organică, definitivă a Bisericilor, se încearcă în mod provizoriu, sub forma dorinței, intercomuniunea; dialogurile ecumeniste însă au arătat că divizarea și lipsa comuniunii euharistice nu pot fi rezolvate pe această cale. Problema comuniunii euharistice este foarte grea, cu implicații teologice majore; nu trebuie să renunțăm la ea, dar nici să ne mulțumim cu soluții de suprafață ori improvizate.

O renunțare decepționată ar trăda din partea noastră necredință, deznădejde și nesupunere față de Capul și Domnul Bisericii, care, în rugăciunea Sa de Mare Preot S-a rugat pentru unitate (Ioan 17, 21); din rugăciunea Sa am dedus că *unitatea este numai în El și este posibilă numai prin El*. Pentru înfăptuirea unității trebuie să ne rugăm neconținut; rugăciunea înseamnă deschidere sinceră față de Hristos și față de cuvântul dumnezeiesc cuprins în Sfânta Scriptură. Deschiderea sinceră și reciprocă a Bisericilor creează posibilitatea dialogului. „Să mărturisim credința noastră sub măsura Cuvântului, cu speranța ascultării; să ascultăm cu sufletul iubirii mărturisirea Bisericilor surori și să învățăm cu lucruri unul de la altul...”¹⁴ – iată recomandarea profesorului Pall.

Problema comuniunii a făcut obiectul studiului și în cadrul întrunirilor CEB, în cadrul comisiei *Credință și constituție*. Ea a atras după sine, prin complexitate, problemele hristologiei eclesiologice, neputând fi examinată decât în contextul întregului sistem dogmatic. Comuniunea euharistică, așadar, înseamnă comuniune cu Hristos, prezent prin Sfânta Euharistie și, totodată, cu întreaga Biserică – trupul Său tainic; iată, așadar, cele două dimensiuni: verticală și orizontală ale comuniunii.

În finalul referatului său, Prof. Gereb Pall s-a declarat ferm împotriva folosirii termenului Intercomuniune, considerat ca nejustificat și impropriu realității eclesiale.

„Să găsim noțiunile și expresiile adecvate, care corespund atât rezultatelor obținute, cât și scopului euharistic”;¹⁵ cea mai importantă noțiune este cea de comuniune (communio, care exprimă, de altfel, și scopul propus al Mișcării Ecumenice).

¹³ *Ibidem*, p. 4

¹⁴ *Ibidem*, p. 6.

¹⁵ *Ibidem*, p. 7.

Încă de la începutul pledoariei sale, Diac. Conf. Ioan Ică a ținut să atragă atenția asupra importanței subiectului în discuție; *comuniunea și intercomuniunea* a făcut obiectul de studiu al unei impresionante literaturi în teologia contemporană, la care Ortodoxia și-a adus din plin partea ei de contribuție. În spiritul acestor precizări și-a formulat referatul, susținut în cadrul conferinței. „Ideea de comuniune reprezintă o coordonată fundamentală a doctrinei, moralei și cultului spiritualității ortodoxe. Ortodoxia a înțeles de la început viața creștină ca o viață în Trupul tainic al Domnului, ca o comuniune ontologică cu Hristos și cu credincioșii laolaltă, care se extinde și cuprinde întreaga comunitate umană.”¹⁶ Biserica, privită ca koinonie, este diferită, atât de centralismul monarhic, cât și de individualismul anarhic sectar; koinonia exprimă unitatea organică între credincioși și structurile comunității eclesiale, între Bisericile locale și Biserica sobornicească. La baza ei stau principiile divine: trinitar, hristologic și pnevmatologic, alături de principiul antropologic. Comuniunea Bisericii e, prin excelență, o comuniune de credință, întemeiată pe unitatea mărturisirii de credință ortodoxă, credință care este mărturisirea integrală a „Cuvântului adevărului” (Efes. 1, 13). Primatul și importanța unității de credință în Ortodoxie rezultă din faptul că încorporarea în unitatea eclesială, ca și participarea la comuniunea euharistică sunt condiționate direct de mărturisirea credinței ortodoxe, precum și din nevoia menținerii cu sfințenie în viață a integrității conținutului mărturisirii de credință.

Comuniunea Bisericii este, de asemenea, o comuniune liturgică, sacramentală, euharistică. Prin Sfintele Taine și prin întreaga viață liturgică a Bisericii noastre, credincioșii sunt introduși treptat în cea mai înaltă formă de comuniune personală, sacramentală, cu Hristos și unii cu alții întreolaltă. Prin Sfânta Euharistie – *taină a unității* prin excelență – credincioșii se împărtășesc în chip real cu însuși Trupul și Sângele Domnului, unindu-se ontic-sacramental cu Hristos și, prin El, cu toate mădularele Trupului Său, risipite pe întreg pământul. Hristos desăvârșește – în opinia teologului ortodox – și susține, în același timp, comuniunea fiecărui credincios cu Dumnezeu, ca și comuniunea Trupului Său întreg, realizând astfel o unitate spirituală desăvârșită de gândire și slujire între toate mădularele Sale, după modelul comuniunii treimice.

În continuare, părintele Ioan Ică a evidențiat și alte implicații ale koinoniei eclesiale. Aceasta este, în egală măsură, comuniune morală de iubire și slujire. Koinonia tuturor în Hristos este fundamentul solidarității și al răspunderii personale pentru întreg Trupul tainic; a fi în koinonie cu Hristos înseamnă a fi în koinonie cu întreg Trupul Său, cu toate mădularele Lui. În această koinonie, nimeni nu se poate izola și dezinteresa de restul oamenilor, spunând: „N-am trebuință de tine” (I Cor. 12, 21), pentru că în și prin Hristos fiecare om este un altar, este chipul lui Dumnezeu și formează un singur trup, alături de mădularele de pe întreg pământul. De aceea, aspectului social al comuniunii eclesiale i se cuvine toată atenția.

În ceea ce privește termenul intercomuniune, pus în discuție de unii teologi apuseni și indicând calea și mijlocul prin care Bisericile ar putea ajunge la comuniunea

¹⁶ Diac. Prof. Dr. Ioan Ică, „Comuniune și intercomuniune”, referat în DCTI, București, 25 februarie 1975, p. 7.

euharistică deplină, prin împărtășire reciprocă, situația este clară: teologia ortodoxă nu-l acceptă, considerându-l contradictoriu în sine și plin de echivoc. „El exprimă o situație anormală și inacceptabilă, însemnând o comuniune între două Biserici despărțite, care și după cuminecarea în comun rămân despărțite spiritual, doctrinar și confesional, uitându-se că, de fapt, comuniunea euharistică este o comuniune eclesială și că, în și prin Euharistie, se exprimă și se pecetluiește unitatea și comuniunea plenară a Bisericii, adică unitatea doctrinară, sacramentală, liturgică și canonică desăvârșită între credincioșii care formează un singur trup eclesial văzut.”¹⁷ Biserica Ortodoxă nu admite, așadar, intercomuniunea sau comuniunea între diferite Biserici creștine, ci comuniunea plenară într-o singură Biserică, după ce s-a realizat, mai întâi, comuniunea totală în aceeași credință; comuniunea euharistică va desăvârși astfel și va pecetlui comuniunea credinței în comuniunea eclesială. În calea spre comuniunea euharistică se ridică însă, din păcate, obstacole și impedimente majore: doctrina despre Sfintele Taine, în general, și despre Sfânta Euharistie, în special; doctrina despre preoția sacramentală, despre primatul și infailibilitatea papală etc. discutarea și realizarea comuniunii trebuie să fie precedată de realizarea unui consens dogmatic privind aceste probleme controversate. Koinonia Bisericilor implică, deci, o serie de pași extrem de dificil de făcut: recunoașterea reciprocă a unui *status* eclesial valid, a validității Tainelor săvârșite de fiecare Biserică în parte, problema iconomiei etc.

Conferința ortodox-anglicană, desfășurată la București în anul 1935, încheiată cu recunoașterea din partea românilor a validității hirotoniilor anglicane (dar care nu a adus după sine și comuniunea euharistică), poate fi percepută ca model prin care se poate înainta pe drumul unității. În acest cadru, recunoașterea validității universale a Botezului ar putea fi un prim pas pe calea recunoașterii unui element eclesial fundamental în structura Bisericii creștine; dar acest lucru nu este suficient pentru noi.

Data fiind legătura indisolubilă, ontologică între Biserică și Euharistie, din punct de vedere ortodox, comuniunea euharistică este o *comuniune închisă* confesional.

Există, deci, niște praguri sau frontiere pe care le implică comuniunea euharistică plenară: „Frontierele Bisericii adevărate, în care există comuniune sacramentală, sunt plenitudinea adevărului revelat, episcopatul de succesiune apostolică în har și credință și Sfintele Taine.”¹⁸ Unde sunt acestea este și Biserica, în sensul deplin al cuvântului; în afara credinței eclesiale primare și a episcopatului de succesiune apostolică nu există Euharistie, nici Biserică adevărată. Chiar dacă nu contestăm valabilitatea formulei Sfântului Ciprian: *Extra Ecclesiam nulla salus*, putem afirma și faptul că nu oriunde este Biserica, este și mântuirea.

Caracterul profund eclesial al Sfintei Euharistii nu exclude însă comuniunea orizontală, intercreștină și interumană, spirituală, dar nici comuniunea spirituală, în care se găsesc astăzi Bisericile și confesiunile în sânul Mișcării Ecumenice, nu implică, în mod neapărat, și comuniunea euharistică, după cum pretind adepții intercomuniunii.

¹⁷ *Ibidem*, p. 8.

¹⁸ Pr. Conf. Dr. Ștefan Alexe, „Însușirile și limitele Bisericii”, referat în Dosarul Conferinței Teologice Interconfesionale (D.C.T.I.), București, 25 februarie 1975, pp. 13-14.

În finalul referatului său, Prof. Ioan Ică a subliniat faptul că astăzi nu putem admite intercomuniunea, deoarece ar duce la desconsiderarea elementelor fundamentale ale comuniunii euharistice eclesiale, la relativism și sincretism dogmatic. Putem însă, și este chiar recomandabil, să adâncim, pe cât posibil, comuniunea spirituală deja existentă între creștini, printr-o fructuoasă conlucrare ecumenică. „Ortodoxia poate dovedi și activa iubirea ei față de ceilalți creștini, iubire sorbită din Euharistie, prin multiple forme de manifestare; ea nu se închide în sine, nu-și micșorează tensiunea spre universal, tocmai datorită faptului că iubirea unificatoare poate iradia din membrii ei spre toți creștinii, fiind întreținută de Euharistie, înțeleasă ca focar inepuizabil al căldurii și luminii iubitoare care este Trupul lui Hristos.”¹⁹

Completările ulterioare susținerii referatelor au apreciat favorabil maniera în care fiecare dintre referenți au abordat această dificilă problemă teologică. S-a insistat asupra unor chestiuni de nuanță, pentru clarificarea desăvârșită a temei dezbătute.

Astfel, Pr. Prof. Dumitru Stăniloae a accentuat faptul că, pentru progresarea spre comuniunea euharistică, este necesară realizarea unității de credință; unitatea de credință înseamnă unitate spirituală, în care trebuie să evoluăm. Integritatea credinței în Hristos înseamnă integritatea dragostei, pe care noi toți trebuie să o adâncim; dacă nu vom progresa în unitate spirituală, nu vom progresa nici în unitatea de credință și nici nu vom ajunge vreodată la comuniunea euharistică. Sfântul Maxim Mărturisitorul descrie, în *Mistagogia* sa, tocmai această treptată înaintare a credincioșilor în unitatea lor spirituală cu Hristos și întreolaltă, înaintare care culminează în comuniunea euharistică, înaintare de la purtarea comună a chipului lui Hristos la primirea reală și ființială a Lui în lăuntrul nostru. Nu putem vorbi astăzi, din păcate, despre o comuniune euharistică, ci despre o comuniune spirituală în mers; de asemenea, nu se poate vorbi de o separare radicală, pentru faptul că ne deosebim în anumite puncte ale credinței. Creștinătatea se află astăzi într-o comuniune spirituală în mers, care se poate încununa prin comuniune euharistică în viitor.

„De aceea, pentru Biserica Ortodoxă, intercomuniunea care separă comuniunea euharistică de unitatea de credință și de Biserică este de neconceput; este un pericol de dizolvare a Bisericii, a unității de credință și de încetare a Euharistiei.”²⁰

Lucrările acestei importante conferințe au fost încheiate, în chip deosebit, de către vrednicul de pomenire P.S. Antonie Plămădeală, vicar patriarhal. Acesta a evidențiat faptul că problema “comuniunii și intercomuniunii” este și va rămâne una extrem de delicată pentru Biserica creștină. Pusă în discuție în diverse întâlniri creștine internaționale, a constituit un imbold și pentru reprezentanții confesiunilor creștine de la noi din țară, care au tratat-o cu mare seriozitate.

O dovadă în acest sens este și faptul că, pe plan local, nimeni nu este dispus să tolereze să se ajungă la excесе de grup sau personale în problema comuniunii euharistice, cum s-a întâmplat în diverse alte părți ale lumii. Au existat și mai există creștini care au cerut practicarea intercomuniunii, unii au și săvârșit-o: credincioșii

¹⁹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „În problema intercomuniunii”, în revista „Ort.”, anul XXIII (1971), nr. 4, p. 582.

²⁰ *Ibidem*, p. 564.

din Bisericile protestante se împărtășesc cu multă ușurință unii la alții; credințioșii din Biserica anglicană se împărtășesc în Biserica Romano-Catolică și invers. În contextul confesiunilor creștine din țara noastră astfel de excese nu sunt de gândit. Prin modul serios în care s-a abordat problema, s-a evitat, practic, relativizarea Tainei Sfintei Euharistii. Nimeni dintre cei prezenți la conferință nu a cerut sau susținut urgentarea intercomuniunii. Deși rămânem separați, rămânem doctrinar pe puncte de vedere diferite; în ceea ce privește comuniunea slujirii însă, suntem de acord, facem front comun în slujba lui Dumnezeu, a lumii, a oamenilor, a întregii creații.²¹

Și părintele Isidor Todoran, și părintele Ioan Ică au fost de acord că termenul *intercomuniune* este nefericit: „Intercomuniunea înseamnă impas, pentru că duce la o nivelare instabilă a Bisericilor și la relativizarea doctrinei. Cei care practică intercomuniunea rămân mai departe izolați. Este o situație anormală, căci nu există doi Hristoși: Hristos al învățăturii, al credinței și Hristos al Euharistiei, ci unul singur.”²² Din acest motiv, noi, ortodocșii, rămânem, când este vorba de comuniune euharistică, pe poziții maximaliste, după cum a arătat și părintele Ică în referatul său. Nu putem accepta ca bază suficientă a unității numai Botezul sau numai preoția, ci întreaga zestre doctrinară; numai după identitatea învățăturii putem ajunge la comuniune. Expresia *Extra Ecclesiam nulla salus* nu este o expresie de neglijat. Faptul că noi putem vorbi elastic despre frontierele Bisericii nu înseamnă că le și desființăm. „Cine nu crede drept și nu lucrează drept, nu se mântuiește. Nu putem renunța la aceasta. Dacă renunțăm la aceasta, ce bază ne mai rămâne pentru propovăduirea noastră?”²³

În finalul capitolului de față ar fi interesant, credem, să revenim asupra referatului susținut de profesorul Gereb Pall, cu câteva observații din punct de vedere ortodox. În primul rând, textul din Calvin, referitor la prezența reală a lui Hristos în Sfânta Euharistie, a fost foarte interesant; deși, la prima vedere, nu vine în contradicție cu învățătura ortodoxă, putem însă constata deosebiri, la o analiză mai atentă: astfel, profesorul Gereb Pall a vorbit de o *urmare* a lui Hristos, deci nu de o integrare în Hristos prin cuminecare și a precizat clar că este vorba de *împărtășirea „ÎN” Trupul lui Hristos și nu cu Trupul lui Hristos*. Desigur că problema trebuie aprofundată, pentru a trage concluzii definitive, însă, din punct de vedere protestant, acest text din Calvin poate furniza, printr-o exegeză atentă, elemente care să vină din ce în ce mai aproape de linia ecumenică, spre întâlnirea cu ortodocșii și cu romano-catolicii. Au existat și voci ortodoxe entuziasmate, care au afirmat chiar că profesorul Pall nu se depărtează mult de punctul de vedere ortodox (Pr. Prof. Isidor Todoran).

O altă idee interesantă, desprinsă din referatul sus-menționat, cu care putem fi de acord, este următoarea: întâi unitatea doctrinară, apoi intercomuniunea; ideea aceasta a fost salutată și chiar împărtășită de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, de Prof.

²¹ † Antonie Plămădeală, intervenție în DCTI, București, 25 februarie 1975, p. 16.

²² Pr. Prof. Isidor Todoran, intervenție în DCTI, București, 25 februarie 1975, p. 15.

²³ † Antonie Plămădeală, „Ca totii să fie una”, p. 17.

N. Chițescu și de alți participanți la conferință. În lipsa unității de credință, Euharistia nu ar avea decât valoarea unui act pios, dând iluzia unității acolo unde de fapt nu există.

Domnul Gereb a mai spus că Euharistia e o chemare spre unitate și, deci, trebuie să fie mereu înaintea noastră. În același mod s-a exprimat și Ortodoxia de pretutindeni; Euharistia trebuie să fie încununarea unității și nu mijlocul ei de realizare. Nici afirmația conform căreia comuniunea euharistică ar iradia prin ea însăși puterea pentru unificarea deplină a Bisericilor nu are nici o bază sigură; până în 1054 exista comuniune euharistică și totuși ea nu a împiedicat separarea în materie de credință. Euharistia nu restabilește și nu menține, așadar, unitatea în credință fără voia celor credincioși de a realiza această unitate.

Justificată a fost și ideea trecerii spre comuniunea liturgică, deocamdată irealizabilă, prin comuniunea în plan social, oricând posibilă și chiar recomandabilă. Creștinii sunt chemați să se comporte ca mâini lucrătoare ale lui Hristos, ca ochi înțelegători ai Săi, ca urechi atente la suspinul semenilor, ca inimă iubitoare a Mântuitorului față de toți, față de trebuințele și chemările altora, dovedind permanent cu fapta că sunt mădulare vrednice, active.

În fine, ultima idee sau, mai bine spus, recomandare pe care a făcut-o profesorul protestant în referatul său, cu care suntem iarăși de acord, este următoarea: a nu se folosi deloc expresia „intercomuniune.” Adevărata formulare pe care trebuie să o folosim este cea de *comuniune*; dacă punem ca bază unitatea dogmatică, atunci ceea ce realizăm este comuniunea și nu intercomuniunea. În fața unei atitudini favorabile intercomuniunii, ne întrebăm în chip firesc: membrii unei Biserici care se împărtășesc de Tainele altei Biserici, cărei Biserici aparțin? Din ce unitate organic spirituală fac parte? Ei nu mai aparțin deplin nici Bisericii lor, odată ce primesc Euharistia de la altă Biserică, nici celei de la care primesc uneori Euharistia, pentru că nu au credința ei. Astfel *plutesc* oarecum în „spațiul spiritual” dintre cele două Biserici. Neavând o credință comună cu membrii Bisericii celeilalte cu care se împărtășesc și nemaipăstrând o comuniune deplină nici cu membrii Bisericii lor, aceștia n-au decât o comuniune nedeplină, în cel mai bun caz, cu fiecare dintre aceste Biserici. Își pierd, practic, identitatea lor eclesială originară. Cei care pledează pentru intercomuniune, manifestă practic, pe lângă relativismul în privința unității de credință și o concepție neteologică despre Biserică pe care ortodoxia nu o poate accepta. Noi, ortodocșii, considerăm Biserica o realitate profund și ontologic ancorată în Hristos, iar Euharistia – mijloc culminant de susținere continuă a acestei unități.²⁴ Unitatea credinței și convingerea că în Euharistie primim însuși Trupul și Sângele Domnului sunt solidare în Ortodoxie. Fără unitatea credinței și fără Euharistie nu ar putea exista Biserica, în adevăratul sens al cuvântului; fără unitatea de credință și fără o Biserică în acest înțeles, nu s-ar putea realiza practic comuniunea euharistică și, în sfârșit, fără o Biserică și fără comuniune euharistică nu ar putea dura unitatea de credință. Acestea sunt cele trei

²⁴ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „În problema intercomuniunii”, în revista „Ort.”, anul XXIII (1971), nr. 4, p. 563.

coordonate fundamentale, indisolubile, într-o reciprocă și permanentă condiționare a comunicării și a vieții depline în Hristos.

Ar fi nedrept, credem, să ni se impute nouă, ortodocșilor, datorită refuzului intercomuniunii, lipsa de iubire pentru ceilalți creștini. Tocmai pentru a păstra neștirbită conștiința supremei iubiri a lui Hristos față de lume, pentru a nu goli Euharistia de eficacitatea acestei iubiri, Ortodoxia nu poate admite *tratarea* acestei Sfinte Taine ca o ceremonie mai mult simbolică, ca pe un act lipsit de suportul unei credințe comune, de puterea care unește într-o Biserică pe cei care se apropie de Sfântul Potir cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste. Ortodoxia tinde să mențină acest suprem odor al creștinismului – Sfânta Euharistie – ca pe un focar de maximă și inepuizabilă iradiere a iubirii.

Așa cum am afirmat și în finalul capitolului precedent, noi, ortodocșii, credem în posibilitatea unei apropieri viitoare a tuturor creștinilor, însă numai cu Trupul și cu puterea Trupului lui Hristos, împărtășit real în Euharistie și mai credem că unitatea de credință, condiție sine qua non a comuniunii, se poate realiza pornind de la aprofundarea zestrei doctrinei proprii de către fiecare confesiune, fiindcă nici una din formele creștinismului nu și-a reprimat, după cum spunea și părintele D. Stăniloae, tensiunea spre întreg, spre universal, spre unitate.

Concluzii

Din cele analizate înțelegem, pe de o parte, importanța celor două teme ecleziologice, pe de altă parte, dificultatea de a le percepe și evalua în mod unitar dincolo de barierele confesionale și de celelalte influențe străine creștinății. Ecleziologia creștină ortodoxă reprezintă modelul și viziunea autentică cu privire la Biserica lui Hristos fundamentată pe revelația lui Dumnezeu și pe cotribuțiile consistente ale Sfinților Părinți. De asemenea, Biserica ortodoxă este conștientă că numai împreună în dialog și respect reciproc se poate depăși viziunile clesiale extreme din catolicism și protestantism printr-o întoarcere responsabilă la învățătura și practica Bisericii primare care reprezintă cu adevărat un reper pentru întreaga creștinătate. Doar în acest fel se va putea aborda probleme dezbătute în studiul nostru și se va putea realiza dezideratul creștin dorit de toți, acela ca toți să fim una în Iisus Hristos, Domnul.

The ecclesiological influences debated during the inter-confessional theological conferences

The author of this theological research “The ecclesiological influences debated during the inter-confessional theological conferences”, Rev. Lect. Dr. Gheorghe Istodor presents the continuous care of the Church for a coherent ecclesiology. The first chapter speaks on the synodal community as a theological paradigm, affirmed at the ecumenical conferences as a powerful way of thinking of the Church. Despite the great achievements in this way of thinking, the theologians found several contradictions in the practice of this reality. The author analyses also the notions of communion and inter-communion in the Churches engaged in the ecumenical dialogue. A certain communion relativisation is a menace for all the Christian confessions in its consequences for the doctrine of the Church.